

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

2. Quid acturi, vel passuri sub Anchristo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

hem, vt Greg. scribit. Tertio, quamuis in eo testimo-
nio Ecclesiastici, nomine paradisi intelligamus locū
illum, in quo creatus fuit primus homo, & confe-
quenter fateamur, in eum locum translatus He-
noch, non inde sit, in eo nunc esse, neq; Eliam in eum
translatum esse. Quia multi probabiliter existi-
mant, terrenum paradysum aquis diluuij perijisse.
Quæ opinio licet antiqua non sit: tot vero coniectu-
ris in scriptura fundatis nititur, vt non possit im-
probabilis existimari, vt copiose disputat Benedi-
ctus Pererius tom. 1. in Genesim, libro 3. disp. 1. qu. 5.
& lib. 7. qu. vltima totius libri, & breuius attigit, &
asserantius affirmavit Genebrard, libro 1. Chrono-
graph. in prima ætate. Atq; idem sentit Iansen. in cō-
cord. Euang. ca. 143. Oleaster in 2. cap. Genes. & Aug.
Eug. loco supra citato. Quod si verum est, dicendum
erit Henoch tempore diluuij aliō translatus fuisse,
atq; ita incertum esse, vbi ipse & Eliam nunc sint.
Quarto, non defuerunt Patres, qui dicerent, trans-
latos esse Henoch, & Eliam in locum aliquem cele-
stem omni loco terræ superiorem. Ita insinuat Hier.
Amos 9. dicit enim eos ascendisse in celum, & ex cō-
textu videtur colligi, non loqui de cælo aereo. Amb.
lib. de paradiso, ca. 3. de Henoch ait, raptum esse ad ca-
lum: Dorotheus in synopsi sic de Elia scribit, Primus
ex hominibus est, qui hominib. cursum ad celos abmonstra-
uit, primus ex hominibus vnam Angelorum, & hominum
viam ostendit, qui terræ fueras, sortitus domicilium, celum
quoque subito penetravit. Qua antithesi satis indicat
de cælo æthereo loqui. Et eam magis explicans sub-
dit, Qui humi incedebat, instat spiritus cum Angelis in
calu agit. Similiter Alchimus Auitus libro quarto,
de diluio, capit. 6. de Noe agens in hunc modum
scribit:

A prauo, quem prisca fides, & conscia virtus

In calum sin. morte tulit, sic celsa petenti

Succesit magnis non impar filius actis,

Nec minimum est illum salui cum corporis vsu

Terrenas liquisse domos, intrasse supernas.

Vbi, cum similiter supernam Henoch habitatio-
nem, terræ opponat, plane sentit, de cælesti habi-
tatione loqui, in quam etiam ascendisse Eliam sic a-
pertius scribit:

Quamquam quo Noe prædixit conscenderat Henoch:

Elias cur post tempora longa sequutus,

Scribitur ignitis scandens penetrasse quadrigis.

Inferius vero concludit.

Nos igitur satis est, celum potuisse mereri

Membrorum sub lege sitos

Ex ijs igitur satis constat vere à nobis assertum
esse locum, in quo Henoch, & Eliam habitant, inco-
gnitum esse, nimisque licenter assertum Sixtum li-
bro 5. Bibl. annotat. 36. contra regulā rectæ fidei esse
negare Henoch & Eliam translatos esse in paradysum
terrestrem. Sapientius quidem August. dicto li-
bro 2. de peccato orig. capit. 23. negat quæstionem
hanc ex ijs esse, quæ ad dogmata fidei spectant. Si ta-
men iudicium aliquod ferendum est, longe proba-
bilius videtur, eos aliquem terræ locum incolere,
quàm celestem: sicut affirmant Greg. & Rupertus,

& supponunt August. & reliqui Patres citati. Vnde reliqui fere omnes, qui de ascensione Domini
scribunt, inter alias differentias, hanc constituunt
inter ascensionem Christi, & raptum Eliæ, quod il-
le vere ascendit in celum æthereum, vt in eo habi-
tet: Eliam verò solum in celum æreum eleuatus est,
non quidem, vt in eo permaneret, sed vt per eum in
aliam terræ regionem transferretur. Otto modo in-
telligendum putant illud 4. Reg. 2. Ascendit Elias per
turbinem in calum: & illud 1. Mach. 2. Elias, dum zelat
celum legis, receptus est in calum. Atque eodem modo
exponendum erit, quod de Henoch dicitur Ecclesi.
48. Nemo natus est in terra, qualis Henoch, nam & i-
pse receptus est à terra. De qua re potest legi Chrysosto-
m. Fr. Suarez, tom. 2.

A mus hom. de ascens. Domini, optime Ambr. lib. 4. de
fid. cap. 1. Greg. Maxim. & alij hom. de ascens. Theop. Ambros.
Luc. 24. & ex supradictis potest coniectura sumi. Nā
Elias, & Henoch adhuc viuunt in corporibus mor-
talibus: locus autem ijs corporibus accommodatus
non est celestis, sed terrestris. Rursus (si terrestris pa-
radysus adhuc extat) nullus prudens, & cordatus ne-
gabit, hos sanctos viros ibi degere, tum propter au-
toritatem Patrum, tum etiam quia ille locus valde
est accommodatus felici eorum vitæ, quam supra
descripsimus. Quin potius, licet gratis demus para-
dysum amoenitatem aquis diluuij perijisse, adhuc fieri
potest coniectura probabile, hos sanctos viros in il-
lo terræ situ, vbi paradysus à principio constitutus fuit,
spatiari quia locus ille non solum superabat alia ter-
ræ loca in arborum ornatu, atq; elegantia, terræque
fecunditate: sed maxime aeris temperie, calig. be-
nignitate: dictum autem est ex sententia Gregorij
& Ruperti eos colere secretam aliquam regionem
terræ, optimam tamen, ac felicissimam, prout eorū
statui conuenit, nulla autem videtur esse ap-
tior, quam illa. Sed siue illa sit, siue alia eque fortasse
commoda, & nota Deo, verisimile tamen est locum
illum, quem ipsi incolunt, pulcherrimum esse atque
ornatissimum non minus fortasse, quàm esset para-
dysus terrestris: Quod si per diluuium obrutus, dissi-
patusque fuit locus is, in quo debebat Henoch,
ipso interim inde sublato, vel alio modo diuinitus
conseruato, credi etiam potest, post transactum di-
luuium diuino imperio ad pristinum decorem, &
statum fuisse restitutum. Si enim Deus tam admira-
bili modo Henoch conseruauit, vt eum in pristino
locum restituerit, quid mirum, quod loci etiam
pulchritudinem, & amoenitatem similiter instau-
rauerit. Cur enim illum bonis ijs, quæ ei donau-
rat, eaq; quicquid felicitatis parte sine culpa pri-
uaret? Demum cum Deus à principio paradysum
voluptatis plantauerit propter homines, quos scie-
bat breuissimo tempore illo vsuros, quid mirum
est, quod vel eundem, vel similem locum, magnitu-
dine fortasse imparem, ornatu vero, elegantiaq; nō
disparem post diluuium reparauerit, vt duo viri tā
sancti, ac sibi chari, qui tam diuturno tempore pro-
pter eius amorem, & obedientiam cælesti beatitu-
dine carent, eodem tempore vitam & animo, & cor-
pore felicem in terris ducant? Videtur ergo existi-
matio hæc satis verisimilis, posseth variis conie-
cturis verisimilior fieri, nisi prolixitatem vitare cu-
peremus. Ex ijs vero, tandem coniectare licet, hos
duos viros eandem regionem, eundemq; locum in-
colere, simulq; conuersari, & de diuinis rebus inter-
dum loqui. Hæc enim & familia bona, quæ ad felici-
tatem huius vitæ aliquaratione conducunt, & aliū-
de nullum incommodum, vel repugnantiam indi-
cant, non est cur illis denegata esse credantur.

SECTIO I.

*Virum Elias, & Henoch venturi sint tempore An-
tichristi, & quidnam acturi, vel passuri sint.*

Hæretici huius temporis negant, Henoch, &
Eliam in proprijs personis venturos, vt Anti-
christo resistent, & homines ad secundum Christi
Domini aduentum disponant. Nam de Henoch ni-
hil circa hoc expresse scriptura loquitur. Quode-
nim dicitur Ecclesiast. 44. Translatum est, vt dei genti-
bus penitentiam, Græce legitur: Translatum est exemplū
penitentia generationibus. Quod recte exponi potest,
(vt à Catholicis etiam exponitur) translatus esse,
vel quia fuerat exemplum quoddā penitentia ho-
minibus, vitæ sanctitate, & morum innocentia, vel
vt illo exemplo incitarentur homines ad peniten-
tiam, videntes hominem iustum, & sanctum ita à
Deo honorari. Vnde non defuerunt aliqui ex Patri-
bus,

*Hilar.
Victorin.
Malach. 4.*

Matt. 11.

Matt. 17.

Hieronym.

Rupert.

Burgens.

Varab.

Elias, &

Henoch se-

cutus aduen-

tus Christi

præcursores

Apoc. 11.

Arct.

Beda.

Anselm.

D. Thom.

Ambros.

Victorin.

Greg.

Malach. 4.

Hieron.

Theod.

Cyrl.

Tertullian.

August.

Euthym.

Chrysost.

Eccl. 48.

Matt. 17.

bus, qui Henoch negauerint fore secundi aduentus præcursores. Videlicet Hilarius, Victorin. & alij citandi seq. quod autem Malach. 4. de Elia dicitur, quod venturus sit, antequam veniat dies Domini, ab ipso Christo Mat. 11. de Elia non in persona, sed in spiritu explicatum est. Sic enim de Ioan. ait, ipse est Elias, qui venturus est. Et cap. 17. interrogantibus discipulis, Quid ergo dicunt, quod Eliam oportet primum venire? Respondit Christus: Elias iam venit, & non cognouerunt eum. Quod necesse est de Elia in spiritu intelligi, simili ergo modo dicitur Elias venturus in secundo aduentu, non in persona, sed in spiritu. Vnde Hieronymus, exponens prædictum locum Malachiae, non de persona Eliae intelligit, sed illius nomine omnem prophetarum horum, qui Christo testimonium perhibent, dicit significari, & Rupertus ibidem propter Hieronymum, autoritatem definire non audeat, an ille locus sit intelligendus de persona Eliae; alij vero propter Christi testimonium de Ioan. illum interpretantur, ut Burgensis, & Varabius.

Dicendum est primo, Eliam, & Henoch futuros esse præcursores secundi aduentus Christi. Hæc assertio est aut de fide, aut fidei valde proxima. Quæ probatur primo. Nam Apocal. 11. dicitur, venturos esse duos diuinos testes facis amictos, qui prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta tempore Antichristi: est autem evidens ex contextu per duos illos viros non significari generatim quosvis sanctos, aut præcursores Christi, sed in singulari duos determinatos homines eximia cuiusdam sanctitatis, & virtutis. Nam de eis dicitur, ij, uni dæ oliuæ, & duo candelabra in conspectu Domini stantes: & additur, habituros facultatem ad faciendam eximia signa, & miracula, ac tandem esse occidendos, & corpora eorum in plateis Ierusalem per tres dies cum dimidio insepultos permanens, & de eorum morte impiis hominibus gaudendum esse. Quoniam hi duo Propheta cruciauerunt eos, & similia, quæ infra dicemus, quæq; nullo modo possunt, nisi de duobus determinatis hominibus intelligi.

Quod vero hi duo viri futuri sint Elias & Henoch, à Ioanne non declaratur aperte: tamen confidatis circumstantiis earum personarum, quas ibi describit, & quæ in alijs locis de Elia, & Henoch scripta sunt, fere communi consensu omnium expostitorum & totius Ecclesiæ (ut Aretas in eum locum dixit) creditum est, illos duos non esse alios, nisi Henoch, & Eliam, neq; in alium finem translatos esse & in mortali vita conseruari, nisi in finem mundi Antichristo resisterent, Christoq; testimonium præbeant. Ita docent ibi Beda, Anselm. D. Tho. Aug. & Ambrosius. (Hæc sunt commentarii) & Victorin. Martyr. Greg. hom. 1. inzechiel & lib. 9. moral. c. 3. alias 4. & præterea omnes Patres superiori sectio citati qui eos viuere affirmant, & alij, quos statim referam.

Secundo probatur de Elia, ex prædicto loco Malach. 4. qui nullo modo intelligi potest de Ioan. Baptista. Quia sermo ibi est de die iudicii, ut aperte constat ex principio capitis, usq; ad finem, & ex illis epithetis D. Domini magnus, & horribilis, Neq; etiam intelligi potest de aliquo alio, qui sit habiturus spiritu Eliae. Primo ex proprietate nominis, quam nō licet ad metaphoram sine autoritate transferre, præsertim quia etiam cognomen Theobitus, videtur ibi esse additum à Septuaginta interpretibus, quantum ex Hieronymo & Theodoro colligi potest, & ex Cyrilli lib. 1. in Ioan. c. 24. & Tertulliano lib. de anima, cap. 35. Aug. 20. de Ciuitat. c. 29. Euthym. Mart. 17. Chrysost. hom. 58. in Mat. Secundo hoc facile intelligitur conferendo hunc locum cum c. 48. Ecclesiast. ubi sine vlla controuersia est sermo de persona Eliae, de quo dicitur, Quia reuerentius est in turbine ignis lenire iracundiam Domini, conciliare cor patris ad filium, & restituere tribus Iacob. Quorum verborum sensus est, eum destinatum esse à Deo ad ea munera aliquando peragenda, scilicet, ad le-

niendam iracundiam Dei, & conuertenda corda hominum: Malachias autem ad hæc eadem ministeria eum venturum esse dicit fere eisdem verbis, cū ait, Et conuerter cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum, ne forte veniam, & percussim terram anathematice. Loquitur ergo de eadem persona: quin potius Autor libri Ecclesiastici ad hunc locum allussisse, eumq; interpretatus esse videtur. Deinde Christus Dominus hanc intelligentiam non excludit, sed supponit potius, cum interrogantibus discipulis, Quid ergo scribe dicunt, quia Eliam oportet primum venire. In primis respondit, Elias quidem venturus est, & restituet omnia. Quibus verbis non potest loqui de Ioanne Baptista. Quia ille iam venerat, nec erat amplius venturus: nec de illo verificari potest, quod restituerit omnia, neque de aliquo alio quam de vero Elia, de quo discipuli loquebantur, qui quæ multos Iudæos, & apostatas ad Christum conuertet, & ideo dicitur de illo, quod restituet omnia: postea vero cum Christus subdit, Dico autem vobis, quod Elias iam venit, iam loquitur metaphorice de Ioanne Baptista propter spiritum, & ministerij similitudinem. Et ita interpretantur hæc loca Patres omnes, Origen. tract. 3. in Matth. Hilar. can. 17. & Cyrillosom. hom. 58. in Matth. & ibidem Hieronymus. Beda. Anselm. Theophyl. Euthym. qui fere omnes coniungunt locum Malachiae cum verbis Christi. Eodem modo exponunt hæc loca Theodoret. & Glossa ibi, Orig. tom. 7. in Ioann. & Gregor. Nyssenus lib. contra Iudæos de aduentu Domini in carne parum à principio. Greg. Mag. 11. moral. cap. 9. alias 10. Iustin. Martyr in dialog. cum Triphone circa medium, egregie Tertullian. lib. de anim. cap. 35. Aug. tractat. 4. in Ioannem, & lib. 5. de Trinitat. cap. 14. qui tandem 20. de Ciuit. cap. 29. testatur hunc sensum esse celeberrimum in sermonibus, cordibusq; fidelium.

Tertio de Henoch, non habemus tam expressa scripturæ testimonia: insinuat tamen verbis illis Ecclesiast. 44. Henoch translatus est, ut det gentibus penitentiam. Non enim sine causa viuens mortali vita in hunc diem seruatur. Vnde in illis vltimis verbis significatur prædicatio illius futura in fine mundi, Neque obitare debet, quod Grace legatur, In exemplum penitentia generationibus, quia hæc lectio non est contraria, admittitque sensum, quem verba vulgati interpretis præ se ferunt, quæ nullo modo resicienda sunt, maxime cum omnes patres citati, & quos referemus, hoc testimonio comprobent futurum aduentum Henoch. Item ex illo sensu colligitur optima congruentia, ob quam ante secundum aduentum duo mittuntur præcursores, cum ante primum vnus tantum aduenerit. Quia scilicet, in primo aduentu Christus immediate tantum missus est ad Iudæos, iuxta illud, Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel, & ideo tantum est missus vnus præcursor etiam ex Iudæis: at vero in secundo aduentu venit ad vniuersam Ecclesiam ex Iudæis, gentibusq; congregatam, & ideo vnus præcursor mittitur ex circumcisione, cui specialiter attribuitur Iudæorum conuersio, Ecclesiast. 48. Hæc restituet tribus Iacob, alius vero ex preputio cui in prædicto loco videtur specialiter committi gentium conuersio ut det gentibus penitentiam.

Quarto tandem addi potest omnium Patrum traditio, quæ satis constare potest ex omnibus adductis, tam in hac, quam in præcedenti sectione. Præsertim vero notari possunt verba Ambrosii. 1. ad Corinth. 4. circa illa, Puto enim, quod Deus nos Apostolos non nisi nos ostendit, Hoc (inquit) ideo persona sua deputatus, quia semper in necessitate fuit, persecutiones & pressuras ultra ceteros passus, sicut passus sunt Henoch, & Elias, qui vltimo tempore futuri sunt Apostoli. Mitti enim habent ante Christum ad preparandum populum Dei, & vniendas omnes Ecclesias, ad resistendum Antichristo, quos & persecutiones passi, & occidi lectio Apocalypsis testatur. Similia

Orig.

Hilar.

Chrysost.

Hieron.

Beda.

Anselm.

Euthym.

Theodor.

Glossa.

Greg. Nys.

Greg. Mag.

Iustin.

Tertul.

August.

Henoch translatus est, ut det gentibus penitentiam.

Ecclesiast. 48.

Ecclesiast. 44.

Ambros.

Tertul.

Similiarepetic. ad Thessalon. 5. in principio. Optime Tertul. lib. de anima capit. 35. ubi disputans contra Pythagoricam transmigrationem animarum (secundum quam quidem heretici interpretabantur illud, *Elias iam venit*, id est anima Eliæ in Ioanne Baptista) Nunquid (ait) & Iudei ex opinione Pythagorica consulebant Ioannem, Tu es Elias, & non ex prædicatione divina? Et ecce mittam vobis Eliam Thebitem? sed enim metempsychosis illorum reuocatio est anima iam pridem morte functa, & in aliud corpus iterata. Eliæ autem non ex discessione vite, sed ex translatione venturus est, nec corpori restituendus, de quo non est exemplum: sed mundo reddendus, de quo est translatus, non ex postliminio vite, sed ex supplemento prophetia, idem & ipse, & sui nominis, & sui hominis. De utroque vero loquens capite 50. inquit, Mori ruri referantur, ut Antichristum sanguine suo extinguant. Præterea Hieronym. de Eliâ idem affirmat Matth. 11. & 17. licet in Malachia sensum spirituales potius quam literales declararet. Idem Dorotheus in synopsi, Contra Antichristum (dicit de Eliâ) duæ bellifera uatur, &c. Idem fere Theophylact. Matth. 11. & Marc. 9. Theodor. Daniel. 12. & Malach. 4. Lactant. libro 7. cap. 17. Iulianus Pomerius libr. 1. contra Iudæos, ante medium, Chrysostomus homilia 4. in 2. ad Thessal. qui licet vnum tantum numerent, non excludunt alium. De Henoch vero ait August. lib. 1. de mirabilibus scripturæ capit. 3. *Adhuc sine morte in testimonium nouissimi temporis referatur.* Eundemque simul cum Eliâ nominat libr. 8. Genes. ad liter. capit. 6. Prosper. in dimid. temp. cap. 13. Damasc. lib. 4. cap. 27.

Dorothe.

Theoph.

Theodor.

Lactant.

Iulian. Pom.

Chrysostom.

Vltimo loco possent afferri congruentia, ob quas voluerit Deus potius per hos viros, quam per alios, mundum ad aduentum suum præparare. Item cur potius per homines ad hoc munus ex antiquis ætatis referuatos, quam per alios ex ætate natos. Sed hæc, & similia vel nullas habent causas præter Diuinam electionem, & voluntatem, vel hæc latent in thesauris sapientiæ Dei, qui hæc, & similia operatur secundum consilium voluntatis suæ. Dicunt autem veteres scriptores, Deum elegisse Henoch, quia inter primos homines in Dei cultu, & religione maxime excelluit. Eliam vero, quia zelator maximus fuit Diuini cultus, & quia spiritus, & efficacia prophetiæ maxime enituit. Quæ vera quidem sunt, ordinem executionis considerando. Nam (si spectemus Diuinam prædestinationem) potius hæc dona spiritus receperit, quia ad tam maximum munus electi fuerunt. Voluit autem Deus hos viros ex prioribus ætatibus ad hoc munus, ad finem vique mundi referuare, tum ut admirabilior esset eorum prædicatione, ac testificatio: tum etiam, ut ostenderetur idem Deus autor omnis legis, naturæ, scripturæ, & gratiæ, atque idem Christus, eadem fides, quæ ab initio mundi, vsque ad finem prædicatur, & in eadem militante Ecclesiæ perseverat.

Prædicatione
Henoch, &
Eliæ breui
tempore du-
raturæ.
Apoc. 11.

Secundo dicendum est, Eliam, & Henoch breui tempore hoc munere præcursum functuros, ac tandem Martyrium subituros. Hæc constant ex Apocal. 11. cum expositione, quam ex traditione Patrum confirmamus. Primo enim dicitur, vel potius supponitur, hos duos viros repente apparituros. Quomodo autem venturi sint, an scilicet visibiles sint per aera transferendi in curru igneo, vel in nube, vel alio simili modo: an vero inuisibiles, id est nulli hominum eorum translatione demonstrata, subito Ierosolymis, aut alio in loco conspiciendi sint, neque in scriptura dicitur, neque à Patribus explicatur. Non est ergo, quod à nobis inquiratur: faciet enim Deus, prout sibi placuerit. Secundo dicitur. *Prophetabunt dies mille ducentis sexaginta.* Vbi constat, verbum *Prophetandi* non significare futurorum prædicationem (quæ tunc non erit necessaria) sed veram fidei & scripturæ sacræ interpretationem magno Dei spiritu propositam, ac prædicatam, & vitæ sanctitate, ac prodigiis confirmatam. Vnde de eis dicitur, quod

A erunt, *induti sacis*, quo significatur vitæ asperitas, paupertas, & humilitas, & deinde pluribus verbis explicatur eorum virtus, & potentia: hoc ergo vitæ genus agent illis mille ducentis sexaginta diebus. Ex quo intelligimus, eorum prædicationem breuiorem esse futuram, quam imperium Antichristi, triginta diebus. Vnde fit verisimile, eos venturos postquam Antichristus iam rerum omnium potitus fuerit, ut significat Aug. li. 1. questionum Euang. quæst. 21. dicens venturum Eliam, ut restituat eos, quos persecutio Antichristi conturbauerat, clariorque id docet Anselm. in Elucidario. Et ratio adhiberi potest, quia hi sanctissimi viri venient, ut Antichristo resistent, ergo tunc venient, quando persecutio Antichristi apertior erit, & potentior. Item, quia (ut ex eodem loco Apocalyp. colligitur) paulo post mortem horum præcursum peribit Antichristus & cessabit persecutio eius: ergo, cum hæc sit duratura mille ducentis sexaginta diebus, simul fere cum illa, vel paulo post illam incipiet præcursum prædicatione. Dices. Quomodo poterunt tam breui tempore per vniuersum mundum prædicare. Respondetur.

Angust.

Anselm.

Primo non oportet, ut vbique doceant: sed præcipue ea circuibunt loca, in quibus vel Antichristus ipse, vel potiores eius ministri versabuntur. Deinde, non est credendum Henoch & Eliam semper simul incessuros: sed verisimilius est, diuersas regiones peragraturos, donec diuino nutu in eum locum conueniant, ubi simul cruciandi sunt. Denique credibile est non solum verbo, sed & scriptis consulaturos, & confirmaturos fidelium animos, quos etiam plurimum eriget fama virtutis eorum, & potentia aduersus Antichristum. Addunt quoque aliqui, habituros discipulos, quos per vniuersum orbem mittant. Tertio post hoc tempus interficientur ab Antichristo, & eorum corpora iacebunt in plateis Ierosolymitanæ urbis per tres dies, & dimidium, in conspectu omnium inhabitantium terram illam, & gaudentium de eorum nece, qui non patientur eorum tumulari corpora. Ita docetur satis aperte Apocalyp. 11. Colligitur autem ex eodem loco, quamuis Antichristus à principio capitali eos odio profequatur, non tamen machinaturum illis antea necem, quapropter incredibilem eorum virtutem & potentiam nullus præualebit contra illos, Et si quis voluerit cu nocere, ignis exiet de ore eorum, & deuorabit inimicos eorum. Quibus verbis videtur alludere Ioannes ad historiam libro 4. Regum capite 1. ubi iubente 4 Reg 1.

Obiectio.

Responsio.

Apoc. 11.

Eliam descendit ignis de caelo, & interfecit ministros Regis: & ad verba Eccles. 46. *Surrexit Elias propheta quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat, verbo Domini continuit caelum, & deiecit à se ignem terra.* Sic ergo potest ad literam in præsentem intelligi, quod etiam tunc faciet descendere ignem de caelo, quo se à suis hostibus tueatur: vel sub hoc signo possunt intelligi alij modi mirabiles, quibus vtentur ad deterrandos inimicos. Postea vero cum tempus præfinitum à Deo aduenerit, cessabunt ea signa stupenda facere, atque ita interficientur. Quod autem eorum corpora in publico loco inhumata reliquenda sint, licet ex ira, & odio inimicorum Christi futurum sit: fiet tamen ex speciali Dei prouidentia ad illustriorem fidei confirmationem. Quarto ergo additur, post tres dies, & dimidium esse surrecturos stupentibus hominibus, qui videbunt eos, & vocandos hac voce de caelo, *Ascendite huc*, & statim ascensuros in caelum in nube in conspectu omnium. Et subditur, *In illa hora factus est terramotus magnus, & decima pars ciuitatis cecidit: & occisa sunt in terramotu nomina hominum septem millia, & reliqui in timorem sunt missi, & dederunt gloriam Deo caeli.* Quæ omnia adeo perspicua sunt, ut non egeant expositione, atque ita (ut contextus præ se fert) ad literam intelliguntur ab omnibus patribus supracitatis.

Virum Ioannes Euangelista, vel aliquis alium præter Eliam & Henoch, futurum sit præcursor secundæ aduentus Christi Domini.

DE tribus tantum alijs hominibus inuenio fuisse inter viros Catholicos opinatum, quod futuri sint Christi præcursores, vel simul cum Elia, & Henoch, vel loco alterius eorum. Prima ergo sententia fuit Victorini in expof. capit. 11. Apocalyp. qui dixit, Ieremiam futurum esse vnum ex præcursoribus secundæ aduentus, & videtur sentire, solum illum futurum socium Elia. Quam opinionem plurimorum extitisse affirmat Hilarius can. 20. in Matt. Quæ niti potest verbis illis Ieremiæ, *Antequam exires de vulua, sanctificauit te, & Prophetam in gentibus dedi te.* Nam Ieremias hætenus nõ fuit Prophetæ gentium, sed Iudæorum: ergo iterum venturus est, ante diem iudicii, vt gentibus prophetet. Confirmat hoc Victorinus traditione veterum afferentium Ieremiam adhuc viuere, quia mors eius in scriptura non inuenitur. Hæc vero opinio merito ab Hilario in prædicto loco reiicitur, & tacite reprobat ab omnibus Patribus supra citatis, qui dum affirmant, Henoch futurum socium Elia, & vbiq; duos tantum præcursores numerant, satis excludunt hanc opinionem. Præterea nullum habet in scriptura fundamentum. Quia Ieremias non prædicitur futurus Prophetæ in gentibus, quia aliquando esset concionaturus gentibus: sed quia vel non tantum in Iudæa, sed etiam in Babylonia, & Aegypto prophetauit, scribens ad Iudæos, qui ibi morabantur: vel etiam quia in sua prophetia non solum de rebus ad Iudæos spectantibus, sed etiam ad gentes prophetauit, nimirum de Assyrijs, Aegyptijs, & alijs, vt ibi Hieron. exponit. Multo ergo magis friuolum est, asserere Ieremiam non esse mortuum, quia in scriptura mors eius non scribitur: quasi vero omnes illi, quorum decessum scriptura non narrat, propterea semper viuere existimandi sint. Quod igitur in Aegypto lapidibus à populo obrutus, ac mortuus fuerit, scribunt Epiphanius lib. de prophetar. vita, & interitus, Isidorus in Synopsi, qui addunt, sepultum esse in eo loco, vbi Pharaon habitauerat, & in magno honore eius sepulchrum ab Aegyptijs habitum. Igitur hæc opinio, vt improbabilis reiicienda est.

Hilar.
Ierem. 1.

Ieremias
Christi ad
iudicium
vniuersale
venturi præ-
cursor non
fuit.

Hieronym.

Epiphanius.
Isidorus.
Dorotheus.

Hilar.

Catharinus.
Ioan. Arbor.

Ioachim.

Gagneus.

Gagneus.
Apoc. 11.

Moyse
secundæ aduentus
Christi

Secunda sententia est, Moysem venturum cum Elia. Hanc tenuit Hilarius dicto can. 20. in Matt. vbi affirmat eum viuere. Hanc sententiam quoque hanc posteriorem partem supra tractauimus agentes de transfiguratione: quoad vtramque vero eam sequutus est Catharinus Genes. 3. & Ioan. Arbor. in Theosophia lib. 11. c. 11. Hi vero non affirmant, solum Moysem venturum cum Elia, sed simul cum Henoch. Ferrur etiam tenuisse hanc sententiam Ioachim Abbas, in expof. super Apocal. capit. 11. & eandem, licet diuerso modo, sequutus est Gagneus Apocal. 11. Existimat enim, Moysem mortuum esse: suscitandū tamen eo tempore, vt secundum Christi aduentum præueniat. Fundamentū Hilarij fuit, quia in primo aduentu Elias, & Moyses fuerunt testes gloriæ, & manifestatis Christi in die transfigurationis: ergo iidem erunt testes eius ante secundum aduentum. Confirmat hoc Gagneus ex verbis illis Apoc. 11. *Potestatem habebunt super aquas conuersendi eas in sanguinem, & percussere terram omni plaga.* Hæc enim potestate Moysem duntaxat vsum legimus, & ideo optime in illum hæc verba conueniunt. Nihilominus hæc sententia parum probabilitatis habet, primū propter antiquam fere omnium veterum traditionem affirmantium (vt vidimus) Henoch venturum cum Elia. Secundo quia supra ostendimus ex scriptura, Moysem defunctum esse, ex quo fit, animam eius & cum sanctis Pa-

A tribus in Sinu Abrahæ fuisse ante Christi mortem, & post illam, cum eo regnare, esseq; beatam. Quis enim temere audebit ab hac generali regula fidei sanctam Moyse animam excipere sine autoritate, vel rationis fundamento? Ergo non est verisimile redituram ad corpus mortale, quia nec priuanda est gloria, quam iam possidet, nec in corpore mortali futura est beata. Vtrumque enim est inusitatum miraculum, quod sine magno fundamento fingendum non est, sicut supra de Henoch, & Elia argumentabamur. Præterea, quod Moyses in transfiguratione Christi apparuerit, argumentum est, quod sit etiam venturus ante iudicium. Quæ enim est huius consequentis ratio? Tunc ergo apparuit propter speciales congruentias, tunc occurrētes, quas suo loco terigimus. Illa autem verba Apoc. licet videantur alludere ad signa facta per Moysem in Aegypto: non tamen propterea indicant eundem Moysem venturum, qui tunc illa signa patrauit: sed solum significant, facile post Christum similem potestatem suis præcursoribus tribuere.

Tertia sententia est, Ioannem Euangelistam futurum esse præcurem secundæ aduentus Christi simul cum Henoch & Elia. Quæ primo supponit, illum nondum esse mortuum propter verba Christi Ioan. ultimo. *Sic eum volo manere, donec veniam: quid ad te?* Nam ibi Christus de secundo suo aduentu loquitur, cum ait, *donec veniam*, quia non est alius aduentus Christi post resurrectionem eius: ergo ex voluntate Christi, sic, id est, sine morte mansurus fuit Ioannes vsq; ad secundum Christi aduentum, & ita verba Christi intellexere discipuli. Et confirmatur hæc sententia ex historiis. Quia nec mors Ioannis Euangelistæ narratur, nec reliquæ corporis eius inueniuntur: sed solum refertur, quod viuus sepulcrū ingressus discipulos suos abire iusserit, qui altera die reuersi ibi nihil inuenierunt. Secundo hinc colligitur, eum adhuc manere in corpore mortali, & aliquando moriturum. Probatur primo ex illa generalis sententia, *Statutum est hominibus semel mori*, ad Heb. 9. Psalm. 88. *Quis est homo, qui viuet, & non videbit mortem?* Ergo ab hac sententia non est excipendus Ioannes sine fundamento: rediturus ergo est, vt debitum mortis soluat, sicut de Elia, & Henoch argumentatur August. lib. 9. Genes. ad lite. cap. 6. & D. Thom. ad Hebr. 11. & hoc est, quod corrigere voluit ipsemet Ioannes dicto cap. ultimo, cum scripsit, *Et non dixit Iesus non moritur, sed sic eum volo manere, donec veniam.* Quamquam enim recte intellexissent, Ioannem ita mansurum vsque ad aduentum Domini, errabant inde colligentes, non moriturum, quia hoc non dixerat Christus, neque sequitur ex verbis eius. Nam verba illa, *donec veniam*, non sunt intelligenda in clausula (vt sic dicam) sed exclusiue, id est, donec inflet aduentus meus. Secundo confirmari hoc potest ex alijs verbis Christi Matthæi 20. *Calicem quem bibetis, bibetis.* Vbi Chrysost. hom. 66. ita exponit, *Martyrij corona potestini, & violenta morte, sicut & ego à vita discedetis.* Cum ergo hætenus Ioannes Euangelista non sit passus martyrium, vt hæc Christi verba impleantur, necesse est vt aliquando Martyrium vsque ad mortem sustineat. Et hinc tandem fit verisimile, venturum Ioannem cum Henoch, & Elia, vt in fine mundi Christo testimoniū perhibeat. Quia neque in aliud tempus, neque ad alium finem videretur posse referuari. Et confirmatur ex 10. ca. Apocal. vbi angelus dixit Ioanni, *Oportet te iterum prophetare gentibus, & populo, & linguis, & regibus multis: sed hoc hætenus impletum non est: erit ergo implendum saltem in consummatione mundi.* Deniq; addi potest congruentia, quia testimoniū Ioannis aptissimum erit, & efficacissimum, cum quia si vñturi sunt testes legis naturæ, & veteris, cur non etiam legis graciæ? Tum etiam quia Ioannes erit testis oculatus, quib; diutius cum Christo conuersatus est, & omnia quæ

præcursus
non fuit

Ioan. 11.

Heb. 9.
Psalm. 88.

Augustinus.
D. Thom.

Ioan. 11.

Matthæi 20.

Apoc. 10.

ad Antic.